

Mihnea Cătuți

Iunie 2024

Lipsa dezbaterilor la nivel național despre viitorul și impactul politicilor climatice subminează abilitatea României de a participa în negocierile importante din următorii cinci ani.

Discursul politic din campania electorală a fost complet acaparat de luptele de tranșee duse la nivel local, cu schimburi interminabile de atacuri virulente între candidați. Subiectele țintite de politicieni în strategiile lor de comunicare au fost mai puțin despre soluțiile oferite comunităților în care trăim, cât mai degrabă pe atacuri *ad hominem* despre (ne)cinstea adversarilor.

Între timp, cu excepția câtorva pâlpâiri timide, dezbaterile despre ideile propuse de candidații la europarlamentare au lipsit cu desăvârșire. Din păcate, acest lucru reflectă nu doar apetitul scăzut al politicienilor români de a participa la marile discuții despre viitorul UE, ci indică și absenteismul de facto al României din cele mai importante negocieri ale Uniunii pe durata următorului mandat al instituțiilor europene.

Sub presiunea crizelor succesive din ultimii ani, capitalele europene se lansează în schimburi aprige despre dezvoltarea unei politici comune de apărare, creșterea competitivității industriei, modelarea pieței interne, stimularea inovării și revoluției digitale, uniunea piețelor europene de capital, dar și gestionarea escaladării tensiunilor comerciale la nivel global, în special între SUA și China.

Unul dintre cele mai importante subiecte pentru Europa rămâne răspunsul la criza climatică. Deși obiectivele principale au fost deja stabilite prin Pactul Verde European și [legislația adoptată](#) în ultimii cinci ani, atenția se mută treptat către o perioadă de implementare, în care mai multe probleme politice rămân nerezolvate.

Prima astfel de dezbatere este despre viitorul producției industriale în Europa. Pe de-o parte, industriile energo-intensive vor trebui să se încadreze într-un calendar ambițios

de reducere a emisiilor de carbon ca urmare a [reformeii schemei UE de comercializare a certificatelor de emisii](#). Industrii precum cea siderurgică, a cimentului sau a produselor chimice vor trebui să suporte din 2034 din propriul buzunar costurile depline ale emisiilor lor de CO₂. În același timp, lichiditatea piețelor din care producătorii industriali trebuie să își cumpere certificatele va fi din ce în ce mai limitată, deoarece din 2039 nu vor mai fi introduse în piață certificate noi.

Ca răspuns la această provocare, țări ca Germania și Franța au început să aloce miliarde de euro sub forma ajutoarelor de stat pentru acoperirea parțială a investițiilor operatorilor economici autohtoni, măsuri facilitate de [suspendarea temporară a regulilor de acordare a ajutoarelor de stat în UE](#). [Aproape 80%](#) din ajutoarele de acest tip au fost acordate în două țări, care beneficiază de un spațiu fiscal generos comparativ cu restul statelor membre.

O situație similară se conturează și pentru atragerea producătorilor de [tehnologii curate](#), cum ar fi panourile fotovoltaice, turbinele eoliene, electrolizoarele, bateriile sau tehnologiile de captare și stocare a dioxidului de carbon.

Aceleași state acordă deja ajutoare și facilități fiscale și au în vedere chiar și [garantarea unor prețuri](#) preferențiale pentru energia electrică pentru aceleași companii industriale. Negocierile pentru un [fond european suveran](#) care să distribuie ajutoarele financiare în mod echitabil la nivelul UE au eșuat, iar platforma „[Tehnologii strategice pentru Europa](#)” nu face decât să permită redirectionarea unor fonduri deja existente.

În lipsa unui mecanism compensatoriu de transferuri fiscale între state, dezechilibrele create în piața internă sunt evidente. Câteva soluții pentru această adevărată bombă cu ceas au fost deja enunțate. De exemplu, Enrico Letta a propus în [raportul](#) său despre redresarea pieței unice europene crearea unui fond comun care să fie alimentat cu un procent din fiecare ajutor de stat acordat în UE și care să fie apoi redistribuit pentru a compensa potențialele dezechilibre create.

Alte soluții includ negocierea de noi surse de finanțare a bugetului comun UE sau regândirea politicii de coeziune, care are deja mecanisme pentru promovarea convergenței economice între regiuni și ar putea susține relansarea industrială în zonele defavorizate. Vocile politicianilor români lipsesc din toate aceste negocieri.

O a doua mare dezbatere se conturează în jurul impactului social al tranziției și erodării susținerii cetățenilor pentru implementarea politicilor climatice. Pe lângă stimularea transformării industriale, reforma schemei UE de comercializare a certificatelor de emisii mai introduce un [sistem paralel](#) bazat pe aceleași principii de piață pentru reducerea treptată a emisiilor din transportul rutier și încălzirea-răcirea clădirilor.

Tranziția energetică se mută astfel, la propriu, în casele cetățenilor. Și aici, impactul va fi cel mai mare în Europa Centrală și de Est, unde tiparele existente de sărăcie și vulnerabilitate pot fi exacerbate de [impactul regresiv](#) al unui preț al emisiilor de carbon.

Este deja evident că mecanismele europene de combatere a acestor efecte adverse sunt insuficiente. [Fondul Social pentru Climă](#) nu este doar subdimensionat, dar acesta nici nu ar trebui privit ca un mecanism cu adevărat compensatoriu pentru cei afectați de costurile emisiilor. Una dintre lecțiile recente crize energetice este că semnalele de preț pot funcționa.

Ca dovadă, românii își instalează în număr foarte mare panouri fotovoltaice ca răspuns la creșterea prețurilor energiei, reducându-și și amprenta de carbon.

În plus, Fondul Social pentru Climă nu trebuie văzut ca un instrument de politică socială și nu poate contrabalansa fragilitatea [Pilonului european al drepturilor sociale](#). Fără extinderea dimensiunii europene a sistemului de politică socială, UE nu poate formula răspunsuri adecvate la inechitățile socio-economice cauzate uneori chiar de propriile politici. Politica socială rămâne momentan o competență aproape exclusiv națională.

O strategie mai potrivită de reducere a impactului social al măsurilor climatice este abordarea cauzelor fundamentale ale sărăciei și vulnerabilității în țările europene. Și în acest caz, politica de coeziune a UE poate avea un rol mai important, inclusiv prin combinarea ei cu noua politică industrială, contribuind astfel la relansarea economică a regiunilor defavorizate economic. Cu excepția câtorva voci mai degrabă periferice, politicienii români sunt de negăsit și în aceste dezbateri.

Puținele idei formulate de candidații români se concentrează pe propuneri superficiale de obținere de fonduri suplimentare, fără contribuții active la schimburile de opinii despre problemele profunde ale UE. Spre exemplu, România încă nu are nici măcar un

politician cu greutate care să stăpânească mecanismele piețelor de certificate de dioxid de carbon (pilonul principal al politicilor climatice UE) și să poată formula propuneri credibile despre viitorul acestor sisteme.

În schimb, în țări precum Suedia și chiar Italia, astfel de discuții se regăsesc inclusiv în paginile ziarelor de mare tiraj. Din păcate, lipsa tuturor acestor dezbateri între candidații români la europarlamentare pare să semnaleze că România va absenta pentru încă cinci ani din marile negocieri europene.

EPG este un think-tank independent specializat în politici energetice și climatice. Înființat în 2014, acesta reunește experți care lucrează la decarbonizarea economiei românești, precum și a altor economii din regiunea Europei Centrale și de Est. Deși există un factor regional în munca organizației, cercetările EPG sunt contextualizate în contextul mai larg al politicilor europene și al tendințelor globale, în efortul de a promova un dialog constructiv pe tema decarbonizării în rândul decidenților și al publicului larg.

Scanează pentru
mai multe publicații